T.B.M.M.
YENİ PARTİ
Grup Başkanlığı
Tarih: 2 Kasım 2026
Sayı: 1581

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

52417

Aşağıdaki sorularımın **Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanı Sayın Mahinur Özdemir** GÖKTAŞ tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Av. Dr. M. Sezgin TANRIKULU
Diyarbakır Milletvekili

Yoksulluk, yalnızca bireylerin gelir düzeyinin belirli bir sınırın altında kalmasıyla açıklanabilecek ekonomik bir sorun değildir. Yeterli ve sağlıklı beslenememe, barınma koşullarının kötüleşmesi, sağlık hizmetlerine erişimde güçlük, eğitim olanaklarından yararlanamama, borçluluk ve sosyal dışlanma gibi birbiriyle ilişkili sonuçlar doğurmaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumunun 2025 yılı Yoksulluk ve Yaşam Koşulları Araştırması, Türkiye'de yoksulluğun farklı boyutlarının birlikte değerlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Araştırmaya göre, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 50'si esas alındığında göreli yoksulluk oranı yüzde 13, yüzde 60'ı esas alındığında ise yüzde 20,6'dır.

Maddi ve sosyal yoksunluk oranı yüzde 11,9; sürekli yoksulluk oranı ise yüzde 13,6 olarak hesaplanmıştır.

Nüfusun yüzde 27,9'u yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altındadır. Bu oran 0–17 yaş grubundaki çocuklarda yüzde 36,8'e yükselmektedir.

Çocukların yetişkinlerden daha yüksek oranda yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında bulunması, yoksulluğun kuşaklar arasında aktarılması ve fırsat eşitsizliğinin kalıcı hâle gelmesi bakımından önem taşımaktadır.

Aynı araştırmada fertlerin yüzde 35,1'inin iki günde bir et, tavuk veya balık içeren yemek masrafını karşılayamadığı, yüzde 19,6'sının konutunun ısınma ihtiyacını ekonomik nedenlerle karşılayamadığı belirtilmektedir.

Konut alımı ve konut masrafları dışındaki borç veya taksit ödemesi bulunanların oranı ise yüzde 56,4'tür.

Bu veriler, yoksulluğun yalnızca gelir yetersizliğiyle değil, temel ihtiyaçların karşılanması ve hane halklarının ekonomik dayanıklılığıyla birlikte değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır.

Diğer taraftan, sosyal yardımlardan yararlanan hane sayısının yüksek olması tek başına sosyal politikaların başarılı veya başarısız olduğunu göstermemektedir.

Asıl değerlendirilmesi gereken, sosyal yardımların yoksulluğu ne ölçüde azalttığı, yararlanıcıların yaşam koşullarında kalıcı iyileşme sağlayıp sağlamadığı ve yardım alan hanelerin ne kadarının zaman içerisinde yardıma ihtiyaç duymayacak ekonomik koşullara ulaşabildiğidir.

Yoksulluğun ölçülmesinde kullanılan yöntemler de önem taşımaktadır.

Örneğin, bölgesel medyan gelirler üzerinden hesaplanan göreli yoksulluk oranlarının düşük olması, ilgili bölgede yaşayanların ülke genelindeki gelir ve yaşam standartlarına göre daha iyi durumda olduğunu zorunlu olarak göstermemektedir.

Bu nedenle Türkiye genelinde ortak bir yoksulluk sınırı kullanılarak yapılacak bölgesel karşılaştırmaların, yerel fiyat düzeyleri ve yaşam maliyetleriyle birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir.

Anayasa'nın 2'nci maddesinde düzenlenen sosyal devlet ilkesi ve 61'inci maddesinde öngörülen sosyal koruma yükümlülükleri çerçevesinde, yoksullukla mücadele politikalarının sonuçlarının ölçülebilir, karşılaştırılabilir ve kamuoyunun denetimine açık olması önem taşımaktadır.

Bu kapsamda,

1. Türkiye'de 1 Ocak 2020 – 27 Ekim 2026 döneminde, eşdeğer hane halkı kullanılabilir fert medyan gelirinin yüzde 40, yüzde 50, yüzde 60 ve yüzde 70'i esas alınarak hesaplanan yoksulluk sınırlarının altında yaşayan kişi sayıları yıllar itibarıyla kaçtır? Bakanlığınızın sosyal yardım kayıtları ile TÜİK'in yoksulluk verileri karşılaştırıldığında ortaya çıkan farklılıkların nedenleri nelerdir?

2. TÜİK'in 2025 yılı araştırmasında göreli yoksulluk oranı yüzde 13 olarak açıklanırken, medyan gelirin yüzde 60'ı esas alındığında bu oranın yüzde 20,6'ya yükselmesi, yoksulluk sınırının belirlenmesinde kullanılan ölçütün sonuçlar üzerindeki etkisini ortaya koymaktadır. Bakanlığınız sosyal yardım ihtiyacını belirlerken hangi yoksulluk ölçütünü esas almaktadır? Farklı yoksulluk sınırları kullanıldığında sosyal yardım kapsamına alınması gereken ilave hane ve kişi sayısı kaç olmaktadır?

3. Türkiye'de sosyal yardımlar, emekli aylıkları ve diğer sosyal transferler öncesindeki yoksulluk oranı ile bu transferler sonrasındaki yoksulluk oranı yıllar itibarıyla kaçtır? Sosyal yardımların tek başına yoksulluk oranını kaç puan azalttığı hesaplanmakta mıdır? Bu etkinin yaş, cinsiyet, hane tipi ve illere göre dağılımı nedir?

4. TÜİK'in 2025 yılı verilerine göre sürekli yoksulluk oranı yüzde 13,6'dır. Bakanlığınızdan en az üç yıl boyunca düzenli sosyal yardım alan hane sayısı kaçtır? Bu hanelerin ne kadarı yardım almaya başladıkları tarihten itibaren gelir düzeyini kalıcı biçimde yükseltebilmiş, ne kadarı yardım almaya devam etmiş ve ne kadarı ekonomik koşulları iyileştiği için yardım sisteminden çıkmıştır?

5. Türkiye'de 0–17 yaş grubundaki çocukların yüzde 36,8'inin yoksulluk veya sosyal dışlanma riski altında bulunmasının nedenlerine ilişkin Bakanlığınız tarafından hazırlanmış bir etki analizi var mıdır? Bu çocukların kaçının yaşadığı hanede düzenli ücret geliri bulunmamakta, kaçının hanesinde en az bir kişi çalışmasına rağmen yoksulluk devam etmekte ve kaçının hanesinde sosyal yardım alınmaktadır?

6. 1 Ocak 2020 – 27 Ekim 2026 döneminde, ekonomik yoksunluk nedeniyle Sosyal ve Ekonomik Destek (SED) hizmetinden yararlanan çocuk sayısı yıllar ve iller itibarıyla kaçtır? Destek tutarlarının gıda, barınma, eğitim ve diğer temel ihtiyaçların maliyetini karşılama oranı yıllar içinde nasıl değişmiştir?

7. Yoksulluk içinde büyüyen çocukların eğitim başarısı, okula devam durumu, erken yaşta çalışma hayatına katılımı ve yükseköğretime erişimi üzerindeki etkileri Bakanlığınız tarafından izlenmekte midir? Sosyal yardım alan hanelerde yaşayan çocuklarla yardım almayan hanelerde yaşayan çocukların eğitim göstergeleri arasında hangi farklılıklar tespit edilmiştir?

8. Çocukluk döneminde sosyal yardım alan bireylerin yetişkinlik dönemindeki gelir, istihdam ve sosyal yardım bağımlılığı durumlarını izleyen uzun dönemli bir çalışma bulunmakta mıdır? Bulunuyorsa çocuklukta yoksulluk yaşayan bireylerin yetişkinlikte yeniden yoksulluk yaşama olasılığı ne kadardır? Yoksulluğun kuşaklar arası aktarımını azaltmaya yönelik hangi somut hedefler belirlenmiştir?

9. Bakanlığınızın sosyal yardım kayıtlarına göre, hanesinde en az bir tam zamanlı çalışan bulunmasına rağmen düzenli sosyal yardım alan hane sayısı 2020–2026 döneminde yıllar **itibarıyla** kaçtır? Bu hanelerin toplam sosyal yardım yararlanıcıları içindeki oranı nedir? Çalışma geliri bulunmasına rağmen yoksulluğun devam etmesinin temel nedenleri konusunda hangi araştırmalar yapılmıştır?

10. Asgari ücretle çalışan tek gelirli bir kişinin geçindirdiği iki, üç, dört ve beş kişilik hanelerin gelirlerinin, TÜİK'in göreli yoksulluk sınırları ve temel yaşam maliyetleri karşısındaki yeterliliği Bakanlığınız tarafından hesaplanmakta mıdır? Bu hanelerin kaçının sosyal yardıma ihtiyaç duyduğu ve kaçının yardım alamadığı tespit edilmiş midir?

11. Sosyal yardım sisteminde gelir artışı nedeniyle yardımı kesilen hanelerin kaçında, yardım kesintisi sonrasında toplam kullanılabilir gelir azalmaktadır? Çalışmaya başlayan veya daha yüksek ücretli bir işe geçen bireylerin sosyal yardımlarını bir anda kaybetmesi nedeniyle ortaya çıkabilecek gelir kayıplarını önlemek amacıyla kademeli yardım azaltma sistemi uygulanmakta mıdır?

12. TÜİK'in 2025 yılı araştırmasına göre nüfusun yüzde 35,1'i iki günde bir et, tavuk veya balık içeren yemek masrafını karşılayamamaktadır. Bakanlığınızın gıda yardımlarından yararlanan hanelerde yeterli ve dengeli beslenmeye erişim ölçülmekte midir? Gıda yardımı öncesinde ve sonrasında hanelerin beslenme koşullarında meydana gelen değişimlere ilişkin hangi somut göstergeler bulunmaktadır?

13. Türkiye'de 2020–2026 döneminde kira giderlerinin hanehalkı gelirinin yüzde 30, yüzde 40 ve yüzde 50'sini aştığı sosyal yardım yararlanıcısı hanelerin sayısı kaçtır?

Barınma giderlerinin yükselmesi nedeniyle ilk kez sosyal yardım başvurusunda bulunan hanelerin sayısı ve toplam başvurular içindeki oranı nedir?

14. TÜİK'in 2025 yılı verilerine göre nüfusun yüzde 19,6'sı konutunun ısınma ihtiyacını ekonomik nedenlerle karşılayamamaktadır. Elektrik, doğal gaz ve yakacak desteklerinden yararlanan hanelerin kaçında destek sonrasında da enerji yoksunluğu devam etmektedir? Enerji yardımlarının hanelerin gerçek tüketim ihtiyacını karşılama oranı nedir?

15. Sosyal yardım alan hanelerin kaçında kredi kartı borcu, tüketici kredisi, icra takibi veya diğer borç yükümlülükleri bulunmaktadır? Bakanlığınız, borçluluğun yoksulluğu kalıcı hâle getirme etkisini incelemekte midir? Sosyal yardımların zorunlu ihtiyaçlar yerine geçmiş dönem borçlarının ödenmesinde kullanılma oranına ilişkin herhangi bir çalışma yapılmış mıdır?

16. TÜİK'in 2025 yılı araştırmasında Şanlıurfa–Diyarbakır bölgesinin, bölgesel medyan gelirin yüzde 50'si esas alınarak hesaplanan yüzde 4,6'lık oranla en düşük göreli yoksulluk oranına sahip bölge olarak açıklanması, bölgenin Türkiye genelindeki gelir düzeyi bakımından da en düşük yoksulluğa sahip olduğu anlamına gelmekte midir? Türkiye genelinde ortak bir gelir eşiği kullanıldığında Şanlıurfa–Diyarbakır bölgesinin yoksulluk oranı ve diğer bölgeler arasındaki sıralaması nasıl değişmektedir?

17. Diyarbakır'da 1 Ocak 2020 – 27 Ekim 2026 döneminde sosyal yardım alan tekilleştirilmiş hane ve kişi sayısı yıllar itibarıyla kaçtır? Bu sayıların Diyarbakır'ın 17 ilçesine göre dağılımı nedir? Sosyal yardım alan hanelerin ilçe nüfusuna oranı ile hane başına düşen ortalama yıllık yardım tutarı kaç TL'dir?

18. Diyarbakır'da sosyal yardım alan hanelerin kaçında çocuk, yaşlı, engelli birey, işsiz yetişkin veya düzenli çalışan bulunmaktadır? Bu hanelerin kaçında sosyal yardımlar toplam hane gelirinin yüzde 25'inden, yüzde 50'sinden ve yüzde 75'inden fazlasını oluşturmaktadır? Diyarbakır'daki bu göstergeler Türkiye ortalamasıyla karşılaştırıldığında hangi farklılıklar ortaya çıkmaktadır?

19. Bakanlığınız tarafından 2020–2026 döneminde yapılan nakdî ve ayni sosyal yardımların toplam tutarı yıllar itibarıyla kaç TL'dir? Bu tutarların TÜFE ile reel değere dönüştürülmüş karşılıkları nedir? Yararlanıcı başına düşen reel yardım tutarı artmış mıdır, azalmış mıdır? Yardım bütçesindeki artışın ne kadarı yararlanıcı sayısındaki artıştan, ne kadarı yardım tutarlarının yükseltilmesinden kaynaklanmaktadır?

20. Sosyal yardım programlarının etkinliğini değerlendirmek amacıyla yardım başına maliyet, yoksulluk açığındaki azalma, yoksulluktan kalıcı çıkış oranı, istihdama geçiş ve yaşam koşullarındaki iyileşme gibi performans göstergeleri kullanılmakta mıdır? Kullanılıyorsa 2020–2026 döneminde her bir gösterge bakımından elde edilen sonuçlar nelerdir? Kullanılmıyorsa sosyal yardım harcamalarının yoksulluğu azaltmadaki başarısı hangi yöntemle ölçülmektedir?

21. Türkiye'de yoksullukla mücadele politikalarının yalnızca sosyal yardım alan kişi sayısı ve yapılan toplam harcama üzerinden değil; yoksulluğun derinliği, sürekli yoksulluk, çocuk yoksulluğu, çalışan yoksulluğu, bölgesel eşitsizlikler ve yoksulluktan

kalıcı çıkış oranları üzerinden değerlendirilmesini sağlayacak bağımsız ve düzenli bir etki değerlendirme mekanizması oluşturulması planlanmakta mıdır? Planlanıyorsa bu mekanizmanın hangi tarihte uygulamaya alınması, hangi kurumların katılımıyla yürütülmesi ve sonuçlarının hangi aralıklarla kamuoyuna açıklanması öngörülmektedir?